

Beleidskader

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2022 - 2036

'Samen voor een leefbare samenleving'

Opgesteld door:
Datum:
Status:

StructureGroup BV
18 januari 2022
definitief

Colofon

Titel: Beleidskader Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2022 - 2036

Opdrachtgever: **Gemeente Rheden**
Contactpersoon: mevrouw G. Oosterveld-Huizing
Hoofdstraat 3
6994 AB De Steeg
026 – 4976577

Auteur: **StructureGroup BV**
Contactpersoon: de heer W.H. Zijlstra
Wipstrikkerallee 95
8023 DW Zwolle
tel. 085 – 0646087
info@structuregroup.nl
www.structuregroup.nl

Auteur: de heer F. Breedeveld

Datum: 18 januari 2022

Aantal pagina's: 29, exclusief bijlagen

Dit IHP is mede tot stand gekomen door de inbreng van vertegenwoordigers van de betrokken schoolbesturen:

- Delta Scholengroep
- Scholengroep Veluwezoom
- Stichting Het Rhedens
- Stichting Montessori en Traditioneel Basisonderwijs
- Vereniging PCBO Rheden

© StructureGroup BV, 2022

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, worden opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of worden openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier – indien dit publicaties beoogt buiten de engste kring van opdrachtgever – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van StructureGroup BV.

Inhoudsopgave

Colofon	2
1. Inleiding	4
1.1 Werkwijze	4
1.2 Leeswijzer beleidskader	5
2. Visie op onderwijshuisvesting	6
2.1 Doelstellingen IHP	6
3. Wettelijke en beleidskaders IHP	8
3.1 Wetgeving	8
3.2 Rollen en verantwoordelijkheden	9
3.3 Bestaande lokale beleidskaders	12
4. Ontwikkelkaders en ambities IHP	14
4.1 IKC-vorming	14
4.2 Kwaliteit onderwijshuisvesting	15
4.3 Verduurzaming onderwijshuisvesting	16
4.4 Onderhoud, renovatie en vervangende nieuwbouw	18
5. Analyse onderwijshuisvesting	21
5.1 Toekomstperspectief	21
5.2 Bouwkundige kwaliteit	22
5.3 Gebruikskwaliteit	22
5.4 Duurzaamheid	23
5.5 Exploitatiekosten	23
6. Huisvestingsagenda 2022-2036	24
6.1 Vervolgstappen	24
6.2 Algemene aandachtspunten	25
6.3 Aandachtspunten per voedingsgebied	26
7. Bijlagen	29
Bijlage 1 - Gegevens scholen	29
Bijlage 2 - Bevolkingsontwikkeling, leerlingprognoses en ruimtebehoefte	29
Bijlage 3 - Overzicht uitkomst analyse onderwijshuisvesting	29

1. Inleiding

Het **Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2022-2036** is opgesteld om voor de gemeente Rheden een zo volledig mogelijk inzicht te geven in de huisvestingsopgave voor zowel basis, speciaal als voortgezet onderwijs. Het voorbereiden van onderwijshuisvesting op de toekomst vormt hierin de rode draad. Belangrijk uitgangspunt voor dit IHP is een intensieve samenwerking tussen gemeente en onderwijs vanuit een gezamenlijke visie, waarbij de energietransitie, een gezond binnenklimaat en de verbinding met de wijk, de regio en maatschappelijke partners belangrijke pijlers zijn.

Het IHP bestaat uit een **beleidskader** waarin de gezamenlijke strategische visie wordt uitgewerkt. Partijen doen dit vanuit een ambitie met betrekking tot onderwijshuisvesting, aanpalend gemeentelijk beleid, onderwijswetgeving en een analyse van de huidige situatie. Doel hiervan is het formuleren van de condities waarbinnen gemeentebreed en op een transparante en eenduidige wijze beslissingen kunnen worden genomen op het gebied van onderwijshuisvesting, waarbij verantwoordelijkheden duidelijk en gedragen zijn.

Het beleidskader wordt verder uitgewerkt in het **uitvoeringsprogramma**. Hierin worden nadere afspraken gemaakt over kwaliteitsniveaus, lokaal maatwerk (indien mogelijk), volgorde, planning en de verdeling van middelen. Het IHP resulteert in een reeks van maatregelen waarvan per schoolgebouw en/of voedingsgebied de haalbaarheid en effectiviteit zal worden onderzocht. Vanuit dit onderzoek wordt het meest optimale scenario gekozen. Ook periodieke evaluatie van het IHP zelf in relatie tot de ontwikkeling van de leerlingenaantallen wordt hierin meegenomen.

1.1 Werkwijze

Dit huisvestingsplan is het resultaat van zorgvuldig onderzoek en intensief overleg. In samenspraak met vertegenwoordigers van alle schoolbesturen, van zowel primair als voortgezet onderwijs zijn de volgende stappen gezet:

- Verzamelen van gegevens schoolgebouwen
- Formuleren van uitgangspunten
- Opstellen prognoses
- Maken van basisafspraken

1.2 Leeswijzer beleidskader

In de opbouw van het beleidskader werken we vanuit de gezamenlijke visie toe naar een aantal basisafspraken waarbinnen de komende 16 jaar alle vraagstukken op het gebied van onderwijshuisvesting kunnen worden aangepakt. Het beleidskader bevat de volgende hoofdstukken:

- **Hoofdstuk 1: Inleiding**
Toelichting op de opzet van dit IHP
- **Hoofdstuk 2: Visie op onderwijshuisvesting**
Gezamenlijke visie van de gemeente en schoolbesturen op onderwijshuisvesting
- **Hoofdstuk 3: Wettelijke en beleidskaders**
Omschrijving van relevante wetgeving met betrekking tot onderwijshuisvesting en bewegingsonderwijs en daaruit voortkomende rollen en verantwoordelijkheden. Daarnaast komen het huur- en leegstandbeleid en relevante lokale beleidskaders van de gemeente aan bod op het gebied van wonen, sport, kinderopvang, klimaatdoelstellingen en het sociaal domein.
- **Hoofdstuk 4: Ontwikkelkaders en ambities**
Omschrijving van belangrijke ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting met betrekking tot multifunctionaliteit (IKC-vorming), kwaliteitseisen en verduurzaming. Gezamenlijke ambities hieromtrent vormen de basis voor het uitvoeringsprogramma. Er wordt ook nader ingegaan op de afweging tussen renovatie of (ver-)nieuwbouw en de inzet van het haalbaarheidsonderzoek als middel om de technische en financiële uitvoerbaarheid van ontwikkelscenario's vast te kunnen stellen.
- **Hoofdstuk 5: Analyse onderwijshuisvesting**
Toelichting op de onderzoeksthema's met betrekking tot het toekomstperspectief van scholen, de bouwkundige kwaliteit, de gebruikskwaliteit, de huidige stand met betrekking tot duurzaamheid en de exploitatiekosten (onderhoud en energieverbruik).
- **Hoofdstuk 6: Huisvestingsagenda 2022-2036**
Naast de formulering van belangrijke thema's gericht op de verbetering van kwaliteit, functionaliteit en duurzaamheid van schoolgebouwen worden vanuit de analyse de aandachtspunten per voedingsgebied samengevat. Daarnaast wordt er vooruit gekeken naar de vervolgstappen vanuit het beleidskader.
- **Bijlagen:**
Bijlage 1 betreft de basisgegevens per school.
Bijlage 2 bevat de leerlingprognoses en daaruit volgende verwachtingen voor de ruimtebehoefte per school en per voedingsgebied.
Bijlage 3 bevat de uitkomst van de analyse van de schoolgebouwen vanuit de prognoses en de quickscan.

2. Visie op onderwijshuisvesting

De gemeente Rheden en de schoolbesturen willen met het opstellen van dit IHP gezamenlijk optrekken in het realiseren van een veilige en gezonde omgeving waarbinnen kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Schoolgebouwen, verankerd in de wijken, zijn bij uitstek de omgeving die bijdraagt aan deze ontwikkeling. Met vitale en leefbare wijken willen wij aantrekkelijk zijn voor (jonge) gezinnen om in onze gemeente te (komen) wonen. Goede onderwijsvoorzieningen zijn hierbij essentieel.

Schoolgebouwen dienen primair te faciliteren in het geven van kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Het is hierbij belangrijk om te kunnen voorsorteren op toekomstige ontwikkelingen en maatschappelijke behoeftes. Met 25 scholen verdeeld over 6 kernen zal er zeker behoefte zijn aan ruimte om in te kunnen spelen op lokale ontwikkelingen.

Scholen vormen een belangrijke schakel in de infrastructuur van het sociaal domein. Vanuit een integraal beleid wil de gemeente bijdragen aan de ontwikkelingskansen van kinderen door de verbinding te faciliteren van onderwijshuisvesting met ontwikkelingen op beleidsvelden als jeugdhulp, participatie, maatschappelijke ondersteuning en passend onderwijs. Schoolgebouwen bieden steeds vaker ook onderdak aan andere voorzieningen, aansluitend op het onderwijs en/of afgestemd op behoeftes vanuit de wijk. Voorbeelden hiervan zijn integrale kindcentra en multifunctionele accommodaties.

2.1 Doelstellingen IHP

De aandacht verschuift in dit IHP nadrukkelijk van de instandhouding van scholen naar het voorbereiden van onderwijshuisvesting op de toekomst. We willen voorbereid zijn op onderwijskundige vernieuwingen en we zoeken nadrukkelijk de verbinding met maatschappelijke partners ter versterking van de sociale infrastructuur in de wijken. Daarnaast zien we de noodzaak van een energietransitie om onze CO₂ uitstoot terug te kunnen dringen en is het belang van een gezond binnenklimaat mede door COVID een prioriteit. Om recht te kunnen doen aan gemeentelijke en onderwijskundige belangen is een integraal plan voor onderwijshuisvesting nodig. De gemeente Rheden en de onderwijsbesturen trekken gezamenlijk op in het realiseren van de volgende doelstellingen:

- Samenwerken aan de instandhouding, aanpassingen en realisatie van gebouwen voor funderend onderwijs
- Inspelen op maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen
- Lokaal inzetten op het bundelen van krachten met andere maatschappelijke instellingen:
 - kinderopvang
 - welzijn
 - buurthuizen
 - bibliotheken
 - sportaccommodaties
- Waarborgen van de toegankelijkheid van onderwijs voor alle kinderen
 - inclusiviteit van het regulier onderwijs – passend onderwijs
 - streven naar onderwijs in alle kernen
 - bereikbaarheid vanuit de regio
- Het faciliteren van divers, kwalitatief hoogwaardig en passend onderwijs
- De realisatie van duurzame en toekomstbestendige huisvesting:
 - van voldoende omvang
 - afgestemd op het onderwijs
 - met ruimte voor toekomstige ontwikkelingen (flexibiliteit)
 - met ruimte voor (lokale) samenwerkingspartners (multifunctionaliteit)
 - verbonden met buurt, wijk en regio
 - veilige gebouwen en met een gezond binnenklimaat
 - gebouwen met een lage energielast en CO₂ uitstoot
 - gebouwen met een zo laag mogelijke exploitatielast
- Het combineren van beschikbare financiële middelen vanuit de gemeente en de schoolbesturen

3. Wettelijke en beleidskaders IHP

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de wettelijke kaders waarbinnen de gemeente en schoolbesturen opereren met betrekking tot onderwijshuisvesting. Vanuit deze wetgeving hebben partijen traditioneel hun eigen rol en daarbij horende verantwoordelijkheden. Dit IHP biedt kansen om deze tegen het licht te houden. Daarnaast komen ook relevante lokale bestaande beleidskaders aan bod die van invloed kunnen zijn op de benadering van onderwijshuisvesting in het IHP. Ontwikkelkaders worden omschreven in hoofdstuk 4.

3.1 Wetgeving

De juridische basis voor onderwijshuisvesting is vastgelegd in de wet op het Primair Onderwijs (WPO), de wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) en de wet op de Expertise Centra (WEC). De VNG heeft de regelgeving uitgewerkt tot een Model Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs voor gemeenten. De financiële paragraaf in het model is afgestemd op de vergoedingen die een gemeente in het gemeentefonds voor onderwijshuisvesting krijgt.

3.1.1 Wetswijziging 2023

Naar verwachting zal in 2023 een wetsvoorstel worden aangenomen op voordracht van de PO-Raad, VO-raad en VNG. Hiermee worden oplossingen geboden voor een aantal bestaande knelpunten met betrekking tot de instandhouding en financiering van onderwijshuisvesting. Met de invoering wordt ook beoogd de samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen te verbeteren. De verwachting is dat het wetsvoorstel in de loop van 2022 aan de Tweede Kamer zal worden voorgelegd. Vooruitlopend hierop wil gemeente Rheden hierin het voorliggend IHP op inspelen. Kort samengevat bestaat het voorstel uit de volgende punten:

- **Opstellen IHP voor lokaal strategisch beleid**
De jaarcyclus met aanvragen voor huisvestingsvoorzieningen maakt plaats voor een Integraal Huisvestingsplan met een looptijd van minimaal zestien jaar.
- **Opstellen Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP's)**
Onderdeel van de afspraken in het IHP is de verplichting voor schoolbesturen om informatie omtrent de onderhoudsstaat van schoolgebouwen actueel te houden.
- **Renovatie wordt een huisvestingsvoorziening**
In de nieuwe wetgeving wordt renovatie een volwaardig alternatief voor nieuwbouw en primair een taak van de gemeente.

- **Versoepelen investeringsverbod onderwijsorganisaties**

Schoolbesturen krijgen meer ruimte om (mee) te investeren in huisvesting en kunnen zo meer invloed uitoefenen op de kwaliteit.

3.1.2 Bewegingsonderwijs PO

Voor het primair onderwijs moet de gemeente voorzien in voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs. De scholen beschikken in hun gebouwen over een speellokaal voor de onderbouw. De gemeente is verantwoordelijk voor de faciliteiten waarin de scholen de gymlessen voor midden- en bovenbouw kunnen geven. Met het in 2020 aangenomen amendement op de WPO (voorstel Heerema en Van Nispen) is de norm hiervoor vastgelegd op twee klokuren per week. In de WPO wordt echter uitgegaan van lesuren (2x 45 minuten), ook de bekostiging is hierop afgestemd. Mede hierdoor zal voor gymlessen (vooral nog) worden uitgegaan van een norm van 2 lesuren van 45 minuten. Hiermee zal het aantal beschikbare sportaccommodaties voldoende aansluiten op de vanuit het primair onderwijs benodigde capaciteit. Aan dit amendement is een overgangperiode gekoppeld waarbinnen scholen en gemeenten kunnen inventariseren of de huidige capaciteit voldoende is om vervolgens (indien nodig) extra capaciteit te kunnen realiseren. De gemeente Rheden gaat onderzoeken in hoeverre dit het geval is.

Bewegend leren

Naast het faciliteren van voldoende bewegingsonderwijs willen we het integreren van beweging in het onderwijs, bewegend leren zowel binnen als buiten zo veel mogelijk stimuleren. Het schoolplein is bij uitstek de plek om (spel)onderwijs te bewegen, ook buiten schooltijd. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn een aantrekkelijke buitenruimte met een goede en gevarieerde inrichting waardoor kinderen op een natuurlijke en vanzelfsprekende manier worden uitgedaagd om te bewegen en te sporten. Indien mogelijk kan er hiervoor eventueel ook worden uitgeweken naar een speeltuin in de directe omgeving van de school.

3.1.3 Voorziening buitensport VO

Voor het voortgezet onderwijs moet de gemeente eveneens voorzien in voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs. De VO scholen die onderdeel uitmaken van dit IHP beschikken in hun gebouw over een eigen gymzaal. Daarnaast faciliteert de gemeente in ruimte voor buitensport. Wanneer een school niet de beschikking heeft over een eigen sportveld kan er gebruik worden gemaakt van een door de gemeente gefinancierd sportveld. Voor de huur van een gemeentelijk sportveld kunnen scholen aanspraak maken op een vergoeding (zie huisvestingsverordening).

3.2 Rollen en verantwoordelijkheden

Van oudsher zijn gemeenten primair verantwoordelijk voor nieuwbouw terwijl schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor onderhoud en exploitatie. Met het opstellen van dit IHP ontstaat de kans om vanuit een gezamenlijke aanpak van toekomstige huisvestingsvraagstukken de exploitatielasten en stichtingskosten beter op elkaar af te stemmen.

3.2.1 Gemeente Rheden

Volgens de onderwijswetten heeft de gemeente een zorgplicht om op het gebied van huisvesting te voorzien in:

- (vervangende) Nieuwbouw
- Uitbreiding en tijdelijke huisvesting
- Eerste inrichting (schoolmeubilair en onderwijsleerpakket)
- Schade door constructiefouten / bijzondere omstandigheden (vandalisme)
- OZB
- Bieden van voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs

Gemeente Rheden hanteert de modelverordening van de VNG als basis voor de lokale verordening. De "verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rheden 2015" is voor het laatst geactualiseerd op 20 oktober 2017. Na het vaststellen van het IHP zal de verordening dan ook worden geactualiseerd op basis van dit IHP.

3.2.2 Schoolbesturen

Vanuit de rijksoverheid ontvangen de schoolbesturen jaarlijks een genormeerd bedrag (gebaseerd op het aantal ingeschreven leerlingen op 1 oktober van het voorafgaande jaar) in de vorm van een Materiele Instandhouding (MI) vergoeding. Hiermee worden schoolbesturen geacht de volgende zaken te financieren:

- Voorzieningen onderhoud exterieur en interieur
- Dagelijks onderhoud (herstelwerkzaamheden)
- Kosten energie- en waterverbruik
- Schoonmaak
- Vervanging leermiddelen

Vooruitlopend op het doorvoeren van de voorgestelde wijzigingen in de WPO en WVO zijn de schoolbesturen verplicht om informatie omtrent de onderhoudsstaat van hun gebouwen actueel te houden in de vorm van een meerjaren onderhoudsplanning. Uit een eerste inventarisatie blijkt overigens dat het MJOP als onderhoudsprognose door alle besturen actief wordt gebruikt.

3.2.3 Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De gemeente en het onderwijs willen samen verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van de schoolgebouwen. De strategische visie waarbinnen huisvestingsvraagstukken de komende 16 jaar zullen worden opgepakt gaat niet alleen over te realiseren doelstellingen. Het gaat ook over het afstemmen en verbinden van taken die partijen van oudsher hebben. Daarnaast is het ook van belang om duidelijke afspraken te maken over cofinanciering.

De aankomende wetswijzigingen zullen schoolbesturen meer ruimte geven om te investeren in de kwaliteit van onderwijshuisvesting. Vooruitlopend hierop kunnen schoolbesturen vooraf per school vanuit een TCO (Total Cost of Ownership) benadering investeringsruimte creëren:

- Investeren vanuit reserveringen voor groot onderhoud
- Na vaststelling van het toekomstperspectief (b.v. renovatie of nieuwbouw binnen 5 jaar) een deel van de MI vergoeding sparen door onderhoud (deels) niet uit te voeren
- Kapitaliseren van besparing op exploitatiekosten na realisatie

Goed regulier onderhoud heeft zonder meer een levensduur verlengend effect. Echter na ongeveer 40 jaar komt er voor de meeste schoolgebouwen een moment waarop er meer nodig is dan regulier voorzieningenonderhoud. Tegelijkertijd is dan in de meeste gevallen ook de afschrijvingstermijn verstreken. Het reserveren van voldoende voorbereidingstijd geeft beide partijen voldoende tijd om hierop te kunnen anticiperen. Na een levensduur van 35 jaar zal daarom worden onderzocht wat het toekomstperspectief is voor een gebouw. Dit geeft zowel de gemeente als schoolbesturen de ruimte om zich hier zowel procesmatig als financieel op voor te bereiden.

Gemeente en schoolbesturen streven naar een verantwoorde en effectieve inzet van maatschappelijke middelen ten behoeve van onderwijshuisvesting. Omdat normbudgetten over het algemeen niet aansluiten op de huidige eisen die aan onderwijshuisvesting worden gesteld zijn afspraken omtrent een gezamenlijke financiering essentieel. Hiermee wordt het mogelijk om een hoger kwaliteitsniveau te realiseren, een belangrijke schakel in de ambitie richting toekomstbestendige schoolgebouwen.

3.2.4 Eigendomsverhouding en rolverdeling

In de onderwijswetgeving is vastgelegd dat schoolbesturen juridisch eigenaar zijn van hun onderwijsgebouwen. Hiermee wordt bedoeld dat het eigendom van terrein en opstallen zoals beschreven in het Kadaster bij de schoolbesturen ligt. Dit betekent niet dat een schoolgebouw kan worden verkocht of dat er een hypotheek op kan worden gevestigd. Ook is er toestemming nodig van de gemeente voor het verhuren van (een deel van) de huisvesting. Als juridisch eigenaar zijn schoolbesturen verantwoordelijk voor de instandhouding van de schoolgebouwen en de zorg voor de veiligheid van leerlingen en leerkrachten.

Het economisch eigendom van de schoolgebouwen ligt bij de gemeente. In de realisatie van onderwijshuisvesting zal de gemeente zorg dragen voor de financiering, schoolbesturen zullen als (toekomstig) juridisch eigenaar optreden als bouwheer. Eventueel kan het college van B&W, op verzoek van een schoolbestuur, ervoor kiezen daarvan af te wijken. In dat geval wordt na oplevering het eigendom aan het schoolbestuur overgedragen. Wanneer een onderwijsgebouw niet meer voor onderwijsdoeleinden wordt gebruikt zal het juridisch eigendom van rechtswege vervallen aan de gemeente.

3.2.5 Gebruik onderwijsruimten door derden

De ruimten in een onderwijsgebouw vallen onder de wet Primair of Voortgezet Onderwijs. Hierin wordt bij het in gebruik geven van voor onderwijs bestemde ruimten aan derden onderscheid gemaakt tussen medegebruik en verhuur. Het kan hierbij zowel gaan om de inzet van leegstand als het gebruik van onderwijsruimten buiten schooltijden. Commerciële organisaties kunnen daarentegen geen aanspraak maken op medegebruik. In dat geval zal er sprake zijn van verhuur. Een huurovereenkomst kan alleen worden afgesloten in overeenstemming met de gemeente.

Voor het medegebruik van ruimten geldt:

- Het betreft een andere school of organisaties met een maatschappelijk, cultureel of sociaal doel
- Er is geen toestemming nodig van de gemeente
- Er wordt gebruik gemaakt van leegstand in een schoolgebouw
- Bij ruimtegebrek van de school dient medegebruik te worden beëindigd (dit is niet van toepassing als het medegebruik door een andere school betreft)
- Er kan worden volstaan met het vragen van een exploitatievergoeding

Voor de verhuur van ruimten geldt:

- Het betreft commerciële organisaties (met winstoogmerk)
- Verhuur gaat altijd in overleg met het college van B&W (gemeente)
- Zonder toestemming van het college is een huurovereenkomst ongeldig
- Er wordt een kostprijs-dekkende huur gevraagd bestaande uit een exploitatievergoeding voor de school en een verdiscontering van de kapitaallasten voor de gemeente
- Er is geen sprake van huurbescherming

In de gemeente Rheden wordt, zoals uit een eerste inventarisatie is vastgesteld, circa 1.000 m² BVO aan de kinderopvang verhuurd. Kinderopvang wordt juridisch gezien als een commerciële partij. Voor een deel van deze ruimten zijn afspraken tussen de gemeente en de kinderopvang gemaakt. De overige ruimten worden door de schoolbesturen verhuurd.

3.2.6 Huur- en leegstandsbeleid

Gemeente Rheden heeft in 2013 een Huurbeleid vastgesteld waarin afspraken zijn vastgelegd over zowel de verhuur als leegstand van ruimten in onderwijsgebouwen. In het kader van het IHP zal dit het komend jaar in overleg met de schoolbesturen worden geactualiseerd. Belangrijkste gespreksonderwerpen hierin zijn de verdeling van huuropbrengsten en de te volgen procedure bij teruggave van een gebouw.

- Bij medegebruik ontvangen schoolbesturen een exploitatievergoeding.
- Bij verhuur (in overleg met de gemeente) ontvangen schoolbesturen een deel van de huurpenningen in de vorm van een exploitatievergoeding. De gemeente ontvangt het overige deel van de huurpenningen (verrekening kapitaallasten). Het gemeentelijk deel van de huurpenningen wordt besteed aan onderwijshuisvesting.
- In de afspraken omtrent medegebruik en/of verhuur is maatwerk mogelijk.
- Er wordt een stappenplan opgesteld voor de teruggave van schoolgebouwen:
 - Schriftelijk kenbaar maken overdracht
 - Schouw door gemeente en schoolbestuur
 - Nulmeting door onafhankelijke derde
 - Opstellen inspectieverslag
 - Collegebesluit terugname (indien geen geschillen)
 - Eindinspectie door gemeente en schoolbestuur
 - Opstellen gebouwdossier
 - Invullen VNG Model verklaring buiten gebruikstelling
 - Oplevering
 - Juridische overdracht
- Er worden afspraken gemaakt omtrent de teruggave van schoolgebouwen:
 - Minimale technische staat van het op te leveren gebouw
 - Eventuele aanwezige medegebruikers en/of huurders

In de gemeente Rheden is structurele leegstand aanwezig. We spreken van leegstand wanneer is vastgesteld dat de capaciteit van een gebouw groter is dan de ruimtebehoefte op basis van het aantal leerlingen. Met structureel bedoelen we een leegstand die al minstens drie jaar aan de orde is en waarbij in de toekomst geen zicht is op vermindering. Wanneer de leerlingprognoses dit aantonen kan het een optie zijn deze leegstand aan te wenden voor de verhuur aan kinderopvang of maatschappelijke organisaties die raakvlakken hebben met onderwijs. Hierbij kan de gemeente afzien van het vorderingsrecht voor de duur van de huurovereenkomst in het belang van de samenwerking en de gewenste verbreding van onderwijsvoorzieningen.

3.3 Bestaande lokale beleidskaders

De gemeente Rheden wil een aantal bestaande beleidskaders verbinden aan het IHP die indirect van invloed kunnen zijn op de benadering van onderwijshuisvesting. De actuele thema's die hierin aan bod komen zijn wonen, sport, het sociaal domein, kinderopvang en duurzaamheid. Deze beleidskaders zijn opgesteld voor een kortere termijn dan de looptijd van het IHP. Uitgaande van het belang wat de gemeente hecht aan deze thema's zullen deze beleidskaders logischerwijs worden meegenomen in het uitvoeringsprogramma.

3.3.1 Meerjarenbeleidskader Meedoen 2017-2021

Alle inzet van de gemeente op het Sociaal Domein is er op gericht dat inwoners gezond, veilig en relatief gelukkig aan de samenleving kunnen meedoen. De drie focuspunten hierin zijn:

- Een sociale infrastructuur voor een leefbare en een toekomstbestendige gemeente met ruimte voor maatwerk
- De bereidheid om voor en met elkaar dingen te doen (zoals vrijwilligerswerk, burenhulp of maatschappelijk verantwoord ondernemerschap)
- Het faciliteren van initiatieven en het verbinden van sociale partners

3.3.2 Peuterbeleidsplan 2019-2022

Voldoende aanbod en kwalitatief goede kinderopvang biedt extra ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen en draagt bij aan de stimulering van de arbeidsparticipatie van ouders.

- Doel 1: Kansengelijkheid voor alle peuters uit de gemeente Rheden
- Doel 2: De voorzieningen zijn van hoge pedagogische kwaliteit
- Doel 3: We werken toe naar kindcentra voor 0-13 jarigen

3.3.3 Woonvisie 2020-2026

Vanuit afspraken in de Woondeal wordt samengewerkt met het Rijk, de Provincie en regiogemeenten aan het versneld realiseren van woningbouw ten behoeve van het terugdringen van het woningtekort. De focus ligt op drie speerpunten:

- Leefbare wijken voor alle inwoners
- Bestaande woningvoorraad duurzaam en toekomstbestendig maken
- Toevoegen van de juiste kwaliteit woningen

3.3.4 Nota sport & bewegen 2019-2026

De gemeente Rheden wil de kracht van sport en bewegen benutten. Samen met partners uit sport, onderwijs, zorg, bedrijfsleven, welzijn, natuur, toerisme, recreatie wil de gemeente zoveel mogelijk mensen stimuleren om te sporten en te bewegen. De gemeente richt zich op:

- Het stimuleren van sporten en bewegen onder verschillende doelgroepen
- Het behouden en door ontwikkelen van sport- en beweeg voorzieningen
- Het werken aan vitale sportverenigingen en aanbieders

3.3.5 Aan de slag met een duurzaam klimaat 2019-2022

De gemeente wil meer inzetten op participatie van inwoners en ondernemers in het realiseren van de klimaatdoelen. De ambitie is een CO₂ neutraal Rheden in 2040. Voor de komende vier jaar zijn een viertal hoofddoelen opgesteld:

- Besparing van 1,5% per jaar op het energieverbruik in Rheden
- Aandeel duurzaam opgewekte energie in Rheden van 16% in 2023
- Beperken en voorkomen wateroverlast, droogte en hittestress
- Vergroten bewustwording en stimuleren gedragsverandering van alle doelgroepen

4. Ontwikkelkaders en ambities IHP

Naast de wettelijke kaders en lokale beleidskaders waarbinnen huisvestingsvraagstukken voor onderwijs worden behandeld zijn er vanuit de gezamenlijke visie een aantal belangrijke ontwikkelkaders waarmee het ambitieniveau omtrent de te realiseren kwaliteit en functionaliteit van onderwijshuisvesting verder kan worden uitgewerkt. In dit hoofdstuk gaan we in op deze ontwikkelkaders, de verdere uitwerking ervan vindt plaats in het uitvoeringsprogramma.

4.1 IKC-vorming

Een Integraal Kindcentrum (IKC) is meer dan een gezamenlijke huisvesting voor onderwijs en kinderopvang, het betreft ook een inhoudelijke samenwerking. Het niveau en de intensiviteit waarin wordt samengewerkt kan hierbij uiteenlopen van het delen van ruimten tot het werken vanuit één pedagogische visie. De ambitie voor de toekomst is een integrale samenwerking vanuit één organisatie voor kinderen van 0-12 jaar.

Voor de financiering van een IKC bestaat geen wet of regeling. Onderwijs en kinderopvang vallen hierbij onder verschillende wetgeving. De Wet op het Primair Onderwijs en de Wet kinderopvang hebben ieder hun eigen uitgangspunten. Daarnaast dient de gemeente zich te houden aan de Wet Markt en Overheid waarin staat dat er geen financiële steun mag worden verleend aan organisaties met een winstoogmerk.

In principe is kinderopvang een commerciële organisatie en valt als zodanig niet onder de zorgplicht van de gemeente. Tegelijkertijd dient kinderopvang ook een maatschappelijk belang, enerzijds ter bevordering van de ontwikkeling van kinderen en anderzijds ter bevordering van participatiemogelijkheden (zie Meerjarenbeleidskader Meedoen en Peuterbeleidsplan). De gemeente wil daarom meewerken en waar nodig ook investeren in de vorming van een IKC maar wil hierbij wel de wet blijven volgen.

Het initiatief voor een dergelijke samenwerking ligt normaal gesproken bij de beoogde samenwerkingspartners. De gemeente vindt het maatschappelijk belang hierin dusdanig zwaarwegend dat het de mogelijkheid tot het vormen van een IKC als ontwikkelkader meeneemt in dit IHP. Het vormen van een IKC is bij uitstek maatwerk en kan worden gerealiseerd in zowel bestaande gebouwen (inzetten leegstand) als nieuw te realiseren

onderwijshuisvesting. De mogelijkheden voor gezamenlijke huisvesting zullen in het uitvoeringsprogramma nader worden onderzocht.

Ontwikkelkader IKC-vorming:

- Het initiatief voor samenwerken ligt primair bij de samenwerkingspartners
- De gemeente treedt op als regisseur en (co-)financier
- Het schoolbestuur is in de meeste gevallen juridisch eigenaar en treedt op als verhuurder (in sommige gevallen kan de gemeente deze rol op zich nemen)
- Kinderopvang betaalt een kostprijs dekkende huur
- De huuropbrengst wordt verdeeld over gemeente (verrekening kapitaallast investering) en school (bijdrage in onderhoud en exploitatie)
- Het in gebruik geven van voor onderwijs bestemde ruimten gebeurt altijd in overleg met de gemeente
- Wanneer de gemeente huisvesting voor IKC partners realiseert en hierbij optreedt als verhuurder wordt het risico van leegstand beperkt in de huursom (d.m.v. opslag t.b.v. twee jaar leegstand)
- Gedurende de looptijd van de huurovereenkomst zal de gemeente afzien van het vorderingsrecht
- Wettelijke kaders blijven verder van kracht, handhaving hiervan gebeurt zo veel mogelijk in dialoog

4.2 Kwaliteit onderwijshuisvesting

Gemeente Rheden bevindt zich, net als andere gemeenten, in een spagaat als het gaat om de kwaliteit van de onderwijshuisvesting. De normvergoeding die een gemeente via het gemeentefonds ontvangt gaat uit van sober en doelmatig en het voldoen aan het Nieuwbouweisen Bouwbesluit. In de VNG-modelverordening is dit juridisch vastgelegd in de beschikbare normatieve budgetten voor nieuwbouw en uitbreiding.

Gemeenten ervaren in de praktijk dat deze vergoedingen niet toereikend zijn. Aanvullende eisen op het gebied van (multi-)functionaliteit, flexibiliteit, binnenklimaat en duurzaamheid pakken vaak kostenverhogend uit. Veel gemeenten kiezen ervoor toch extra budget beschikbaar te stellen mede omdat scholen in het primair onderwijs zeer beperkte mogelijkheden hebben te investeren in onderwijsgebouwen.

4.2.1 PVE Frisse Scholen 2021

Het Programma van Eisen Frisse Scholen is door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) opgesteld als leidraad voor opdrachtgevers van nieuw- en verbouw van scholen (schoolbesturen en gemeenten) bij het realiseren van energiezuinige en gezonde scholen. Het helpt gemeenten en schoolbesturen met het formuleren van eisen (ambitieniveau) waar schoolgebouwen na een renovatie of nieuwbouw aan moeten voldoen met betrekking tot de thema's:

- Energie (verbruik)
- Lucht (kwaliteit binnenklimaat)
- Temperatuur (verwarmen / koelen)
- Licht (daglicht / kunstlicht)
- Geluid (akoestiek / geluidshinder)

Afgestemd op de visie op onderwijshuisvesting kan er in het uitvoeringsprogramma een ambitieniveau (klasse A, B of C) worden vastgesteld waaraan op te leveren projecten moeten voldoen. Het ambitieniveau kan per thema worden vastgesteld.

Hierbij is klasse B (goed) in principe het uitgangspunt voor de realisatie van (ver-)nieuwbouw en ingrijpende renovaties. Wanneer men (op onderdelen) extra kwaliteit wenst kan er voor

klasse A (uitmuntend) worden gekozen. Alleen bij kleinere renovaties van gebouwen met een beperkte levensduur (tijdelijke huisvesting) kan er gekozen worden voor klasse C (voldoende).

Voor het hanteren van het PVE Frisse Scholen geldt dat bij hogere ambitieniveaus dit een kostenverhogend effect zal hebben. Normbudgetten vanuit de VNG zijn gebaseerd op het realiseren van een gebouw wat tenminste voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit. Dit kan door extra budget vanuit de gemeente en/of cofinanciering vanuit het onderwijs worden aangevuld.

4.2.2 Kwaliteitskader Huisvesting 2021

Gemeente Rheden en de schoolbesturen hebben in hoofdstuk 1 een gezamenlijke visie geformuleerd met betrekking tot onderwijshuisvesting: Alle schoolgebouwen dienen het geven van kwalitatief hoogwaardig onderwijs te (kunnen) faciliteren. Een voorwaarde voor goed onderwijs is een schoolgebouw wat aansluit op het onderwijs, de leerlingpopulatie, met een passende functionaliteit voor nu en de toekomst en van voldoende (bouw-)technische kwaliteit.

Om tijdens het opstellen van dit IHP al een eerste inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van de schoolgebouwen is een quickscan uitgevoerd waarbij per schoolgebouw een vragenlijst is ingevuld door de schoolbesturen (zie hoofdstuk 5). De vragen zijn onderverdeeld en gebaseerd op onderstaande thema's van het Kwaliteitskader Huisvesting "Bouwen aan de wereld van morgen" van Ruimte-OK:

- **Beleving**
 - Uitstraling van exterieur en interieur
 - Identiteit (van de school) herkenbaar
 - Indeling van het gebouw
- **Gebruik**
 - Goede ligging en bereikbaarheid (verkeersveiligheid)
 - Functionaliteit passend bij onderwijs(-visie)
 - Toegankelijk gebouw
 - Inrichting van de buitenruimte (integratie beweging en natuur)
- **Techniek**
 - Kwaliteit binnenklimaat (licht, lucht, geluid en temperatuur)
 - Beheersbare exploitatie(-kosten)
 - Flexibel gebouw (aanpasbaar)

In de haalbaarheidsonderzoeken per schoolgebouw en in het vervolgtraject bij het opstellen van toekomstige Programma's van Eisen voor de realisatie van onderwijshuisvesting zullen elementen uit het kwaliteitskader Huisvesting worden meegenomen bovenop bouwbesluiteisen en het ambitieniveau vanuit het PVE Frisse Scholen. In het uitvoeringsprogramma zal hier verder invulling aan worden gegeven. Hierbij moet rekening worden gehouden met een mogelijk kostenverhogend effect van het hanteren van het kwaliteitskader. Ook hiervoor kan het budget vanuit de gemeente en het onderwijs worden aangevuld.

4.3 Verduurzaming onderwijshuisvesting

Gemeente Rheden wil dat haar onderwijshuisvesting duurzaam is en op termijn voldoet aan de eisen van het klimaatakkoord. Ook het onderwijs heeft dit streven en is al bezig met het nemen van maatregelen om haar gebouwen duurzamer te maken. Onder meer zijn zonnepanelen geplaatst, wordt het onderhoud duurzaam uitgevoerd en wordt uitvoering gegeven aan de wettelijk verplichting tot het uitvoeren van energiebesparende maatregelen.

Het zijn nu nog activiteiten die in beperkte samenhang worden uitgevoerd en waarbij ook nog niet duidelijk is hoe onderwijs en gemeente hierin samen kunnen werken. Duidelijk is dat de financiële middelen die het onderwijs krijgt hiervoor niet toereikend zijn. De gemeente heeft in het beleidskader "Aan de slag met een duurzaam klimaat" de ambitie omschreven van een CO₂

neutraal Rheden in 2040. Hierbij vertrouwt de gemeente op de samenwerking met bedrijven, organisatie en inwoners.

Een sectorale routekaart vormt de basis voor het gezamenlijk beleid ten aanzien van de verduurzaming van schoolgebouwen. Bij nieuwbouw of vernieuwbouw is het uitgangspunt altijd het realiseren van een schoolgebouw wat tenminste voldoet aan het Bouwbesluit. Voor wat het energieverbruik betreft voldoet het gebouw daarmee minimaal aan de BENG eisen.

- BENG 1: de energiebehoefte van een gebouw (in kWh/m²/jaar)
- BENG 2: het primair fossiel energieverbruik (in kWh/m²/jaar)
- BENG 3: Het aandeel van de herbruikbare energie in procenten (%)

Het uitgangspunt is dat nieuwe schoolgebouwen in de basis bijna energieneutrale gebouwen zijn. Ze worden niet meer voorzien van een gasaansluiting. Bij renovatie zal afhankelijk van de situatie en mogelijkheden een ambitieniveau worden geformuleerd. Afhankelijk van het budget kan hierbij worden gekozen voor stapsgewijze aanpak op natuurlijke momenten in een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (DMJOP).

Een duurzame school is meer dan een gasloos gebouw met een lage CO₂ uitstoot en lage energielast. Het is vooral ook een toekomstbestendig gebouw met een gezond binnenklimaat en een gebouw wat het geven van goed onderwijs faciliteert. Hierbij past ook een groen schoolplein.

Groene schoolpleinen

Voor zowel bestaande als nieuwe schoolgebouwen willen we het integreren van natuurlijke elementen in de inrichting van het schoolplein stimuleren. Een groen schoolplein biedt niet alleen extra speelmogelijkheden, het geeft ook een extra dimensie aan het geven van onderwijs. Op een groen schoolplein komen kinderen spelenderwijs in aanraking met de natuur, het schoolplein wordt hierbij als het ware een extra klaslokaal. De inrichting van een natuurinclusief schoolplein kan ook bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit en daarmee ook de leefbaarheid in de wijk.

4.3.1 Ontwikkelkader verduurzaming schoolgebouwen

Een gemeentelijke routekaart vormt in dit IHP het kader waarbinnen de komende jaren stappen worden gezet in het verduurzamen van de schoolgebouwen. Het is hierbij essentieel dat gemeente en onderwijs in het uitvoeringsprogramma gezamenlijk vaststellen welke gebouwen structureel onderdeel blijven van de onderwijsportefeuille en ook op lange termijn als school geëxploiteerd zullen worden.

Hiermee kan er gericht en zo effectief mogelijk worden geïnvesteerd. Dit betekent niet dat er voor schoolgebouwen met een kortere exploitatieduur geen noodzaak is om te investeren in duurzaamheid. Hierbij zal wel worden ingezet op het uitvoeren van maatregelen die zich laten terugverdienen binnen de lopende exploitatie. Bij gebouwen met een langere exploitatie zal worden onderzocht hoe de kosten van verduurzamingsmaatregelen zich verhouden tot de realisatie van vervangende nieuwbouw.

Indien mogelijk worden maatregelen gekoppeld aan natuurlijke onderhouds- en/of vervangingsmomenten vanuit een MJOP. Alle tussenstappen op het beleidspad dienen te worden gemaakt vanuit het perspectief van het einddoel.

Ontwikkelkader verduurzaming schoolgebouwen:

- Het vastleggen van gezamenlijke duurzaamheidsambities en strategie van gemeentelijk en landelijk beleid
- Uiteenzetten rollen en verantwoordelijkheden
- Vaststellen prioriteit en toekomstperspectief schoolgebouwen
- Inzicht in huidige situatie met betrekking tot energieverbruik en CO₂-uitstoot

- Bepalen besparingsdoel energieverbruik en verlagen uitstoot CO₂
- Overzicht van natuurlijke onderhouds- en vervangingsmomenten vanuit de MJOP's
- Opstellen mogelijke verduurzamingsscenario's
- Kostenraming van de benodigde maatregelen per scenario
- Keuze scenario op basis van afweging investeringskosten versus exploitatiekosten
- Opstellen van een planning voor het uitvoeren van maatregelen

4.4 Onderhoud, renovatie en vervangende nieuwbouw

Volgens de onderwijsverordening kunnen schoolbesturen geen voorziening voor een renovatie aanvragen. Deze voorziening bestaat namelijk niet. De verordening voorziet alleen in vervangende nieuwbouw als een gebouw in een zeer slechte staat van onderhoud verkeert. In de praktijk komt deze situatie vrijwel niet voor omdat schoolbesturen de plicht hebben hun gebouwen goed te onderhouden.

In diverse onderzoeken is vastgesteld dat het voor schoolbesturen, met de huidige budgetten die zij van het Rijk ontvangen, niet mogelijk is bestaande gebouwen te laten voldoen aan de huidige en toekomstige eisen van functionaliteit, binnenklimaat en duurzaamheid. Ook de gemeente ontvangt hiervoor geen middelen.

4.4.1 Afweging renovatie, vernieuwbouw of vervangende nieuwbouw

Een renovatie is meer dan alleen het aanpakken van (achterstallig) bouwkundig en technisch onderhoud. Renoveren betekent letterlijk vernieuwen. Na ongeveer 40 jaren van intensief gebruik en zorgvuldig onderhoud breekt voor ieder gebouw onontkoombaar het moment aan waarop er grootschaligere ingrepen nodig zijn om te kunnen voldoen aan huidige wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid en kwaliteit. Tegelijk kan dit – indien nodig – het natuurlijk moment zijn om vanuit gewijzigd inzicht met betrekking tot het gebruik de functionaliteit van het gebouw aan te passen.

Een belangrijk onderdeel van het IHP is het gezamenlijk maken van afspraken over het moment van vernieuwing en het hierbij gewenste kwaliteitsniveau. Door middel van een haalbaarheidsonderzoek kan de omvang van de benodigde maatregelen worden vastgesteld evenals de daarmee gemoeide investeringskosten. Afhankelijk van de architectonische en technische kwaliteit van het bestaande schoolgebouw zal de uitkomst van dit haalbaarheidsonderzoek leiden tot één van de onderstaande drie scenario's:

- **Renovatie**
 - Voorziening om de levensduur van een bestaand gebouw te verlengen
 - Een verwachte exploitatieduur van tenminste 25 jaar
 - Groot onderhoudsvrij gebouw gedurende de exploitatieduur
 - Ten minste voldoen aan eisen Bouwbesluit bestaande bouw
 - Ten minste (op onderdelen) voldoen aan eisen Frisse scholen klasse C
 - Aanpak van functionele en technische knelpunten
 - Uitvoeren energiebesparende maatregelen mits aantoonbaar binnen de exploitatie terug te verdienen (conform EML Onderwijsinstellingen)
 - Afwegen kosten tegen noodzaak en terugverdientijd
 - Renovatiekosten < 70% van een nieuwbouwbudget
- **Vernieuwbouw**
 - Voorziening om de levensduur van een bestaand gebouw te verlengen
 - Hergebruik op basis van bestaand casco
 - Een verwachte exploitatieduur van 40 jaar
 - Voldoen aan nieuwbouweisen Bouwbesluit (BENG)
 - Ten minste voldoen aan eisen Frisse scholen klasse B
 - Een gasloos gebouw
 - CO₂ reductie van 95%
 - Realisatie conform t.z.t. op te stellen technisch PVE

▪ Vervangende nieuwbouw

- Nieuwe onderwijsvoorzieningen met een exploitatieduur van 40 jaar
- Voldoen aan nieuwbouweisen Bouwbesluit (BENG)
- Ten minste voldoen aan eisen Frisse scholen klasse B
- Een gasloos gebouw
- CO₂ reductie van 95%
- Realisatie conform t.z.t. op te stellen technisch PVE
- Wanneer renovatie of vernieuwbouw onmogelijk blijkt vanwege praktische en/of technische redenen (b.v. gebrek aan uitbreidingsmogelijkheden) of
- Wanneer de kosten voor renovatie of vernieuwbouw meer dan 70% bedragen van een nieuwbouwbudget

Wanneer de kosten voor renovatie meer dan 70% van de investering voor vervangende nieuwbouw bedragen zullen eventuele argumenten om toch voor renovatie te kiezen zeer zwaarwegend moeten zijn. De kosten van vernieuwbouw en vervangende nieuwbouw zullen logischerwijs dicht bij elkaar liggen omdat in beide scenario's min of meer hetzelfde kwaliteitsniveau wordt gerealiseerd. Naar verhouding zullen de kosten van renovatie voor een groter deel bestaan uit het vervangen van gebouwdelen die aan het eind van hun levensduur zijn.

4.4.2 Haalbaarheidsonderzoek

In het uitvoeringsprogramma worden door de gemeente en schoolbesturen nadere afspraken gemaakt over het te doorlopen proces, het bijbehorende tijdspad en de budgettering. Onderdeel van dit proces is het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek waarmee de technische en financiële haalbaarheid van mogelijke scenario's zal worden onderzocht (zie paragraaf 3.4.1).

Het gewenste kwaliteitsniveau zal per scenario worden vastgelegd. Het eerste haalbaarheidsonderzoek kan als pilot dienen om dit proces verder vorm te geven. De kosten van het haalbaarheidsonderzoek zelf zijn onderdeel van de totale *plankosten*. Het is van belang om in de uitvoering van een haalbaarheidsonderzoek ruimtelijke, onderwijskundige, maatschappelijke en juridische aspecten te inventariseren en mee te nemen in de afweging.

Ingrediënten haalbaarheidsonderzoek:

- Aanpak ruimtelijk-functionele en/of technische knelpunten
- Eisen vanuit Bouwbesluit
- Vaststellen basis kwaliteitseisen vanuit:
 - Kwaliteitskader Huisvesting 2021
 - Ambitieniveau PVE Frisse scholen
 - Energiebesparingsmaatregelen EML
- Inventariseren locatiespecifieke factoren
- Huisvesting eventuele samenwerkingspartners (IKC-vorming)
- Opstellen scenario's inclusief kostenraming
- Afweging renovatie, vernieuwbouw of (vervangende) nieuwbouw

4.4.3 Gezamenlijke financiering

Op basis van de normbudgetten vanuit de VNG is het de taak van de gemeente om budget beschikbaar te stellen waarmee tenminste kan worden voldaan aan de eisen vanuit het Bouwbesluit. De praktijk leert dat deze normbudgetten vaak onvoldoende zijn. Aanvullende eisen vanuit het kwaliteitskader of locatiespecifieke factoren kunnen ervoor zorgen dat de stichtingskosten aanzienlijk hoger uitpakken. Hierbij kan worden gedacht aan:

- Ambitie om energieneutrale gebouwen te realiseren
- Aanvullende duurzaamheidseisen (b.v. materiaalgebruik of toekomstbestendigheid)
- Hoger ambitieniveau vanuit PVE Frisse Scholen
- Inzetten op het beperken van de exploitatiekosten

- Hogere eisen op het gebied van ICT en/of gebouwbeheer
- Inrichting van de buitenruimte (b.v. groen schoolplein)
- Locatiespecifieke factoren (b.v. geringe omvang kavel of monumentenstatus)

Het budget zal dus mogelijk door de gemeente en de schoolbesturen moeten worden aangevuld. Vooruitlopend op de wetswijzingen kunnen schoolbesturen vanuit een TCO benadering hiervoor investeringsruimte creëren. (zie paragraaf 2.2.3). Schoolbesturen financieren mee op basis van reserveringen vanuit hun reserveringen voor onderhoud. Het budget zal per project worden vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is om 80% van de MJOP reserveringen over een periode van 10 jaar hiervoor aan te wenden. Uitgaande van zowel 5 jaar voor als 5 jaar na uitvoering. De overige 20% wordt gereserveerd voor calamiteiten gedurende deze periode. Daarnaast kan er voor worden gekozen om te realiseren besparingen in exploitatiekosten vooraf te kapitaliseren. De benodigde budgetten worden dus per project aan de hand van de haalbaarheidsonderzoeken vastgesteld evenals de verdeling daarvan.

Op het moment van schrijven zijn er binnen de gemeente Rheden een flink aantal scholen ouder dan 40 jaar. Het is nog niet voor alle van deze scholen duidelijk in hoeverre deze in de afgelopen jaren zijn gerenoveerd en of er hier sprake was van het uitvoeren van levensduur verlengende maatregelen. Dit zal in het uitvoeringsprogramma nader worden vastgesteld. Ook de uit te voeren maatregelen bij scholen die gebruik maken van de SUVIS regeling, spelen hierbij een rol.

Op basis van deze inventarisatie zal er in het uitvoeringsprogramma een logische volgorde worden bepaald waarin deze oudere scholen aan de beurt komen. Dit zal logischerwijs niet allemaal in de eerste 5 jaar plaatsvinden. In de tussentijd krijgen scholen nog steeds de MI vergoeding voor het noodzakelijke onderhoud aan hun gebouw terwijl al wel duidelijk is binnen welke termijn renovatie of (ver-)nieuwbouw aan de orde is. Hierdoor zal er in de meeste gevallen kunnen worden geanticipeerd op wat gaat komen.

Om vanuit de prioritering te komen tot een realistische meerjarenplanning willen de gemeente en schoolbesturen zo veel als mogelijk de zekerheid hebben dat projecten uit het uitvoeringsprogramma ook kunnen worden uitgevoerd. In de gemeentelijke begroting zullen voldoende middelen moeten worden gereserveerd om dit mogelijk te maken. Ook de tussentijdse actualisering van het IHP is hierbij van groot belang.

5. Analyse onderwijshuisvesting

Als basis voor het Integraal Huisvestingsplan hebben we een analyse uitgevoerd van alle scholen binnen de gemeente Rheden. Deze analyse is gemaakt op basis van de toekomstprognoses, opgesteld door Pronexus, en de uitkomst van een quickscan. Aan de hand van een vragenlijst op basis van de hoofdthema's van het Kwaliteitskader Huisvesting hebben wij bij de schoolbesturen informatie opgehaald per schoolgebouw. Daarnaast hebben we de besturen gevraagd om het energieverbruik door te geven en actuele MJOP's te overleggen. Het doel van de analyse was om een globaal inzicht te krijgen in de huidige staat van de gebouwen aan de hand van de volgende thema's:

- Toekomstperspectief
- Bouwkundige kwaliteit
- Gebruikskwaliteit
- Duurzaamheid
- Exploitatiekosten

Vanuit de analyse willen we mogelijke factoren zichtbaar maken die van invloed kunnen zijn op de toekomstwaarde en exploitatieduur van een schoolgebouw. Het resultaat van de quickscan is als bijlage 3 onderdeel van dit IHP. De uitkomst vormt nadrukkelijk geen prioriteringslijst. Het is als eerste aanzet bedoeld om samen met de schoolbesturen tot een prioritering te komen. De prioritering van scholen en/of voedingsgebieden vindt plaats in het uitvoeringsprogramma.

5.1 Toekomstperspectief

In opdracht van de gemeente Rheden heeft Pronexus in februari 2020 prognoses opgesteld van de leerlingaantallen in het basisonderwijs, het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. De basis van deze leerlingprognoses werd op dat moment gevormd door de teldatum-gegevens van 1 oktober 2019. In het OOGO zijn de prognoses vergeleken met andere informatie omtrent de ontwikkeling van de leerlingaantallen per school. In de loop van 2020 werd duidelijk dat deze voor sommige scholen niet aansloten op de zichtbare ontwikkelingen na 1 oktober 2019. De gemeente Rheden heeft daarom in november 2020 besloten om Pronexus de prognoses te laten bijstellen op basis van de teldatum-gegevens van 1 oktober 2020. De prognoses per school en per voedingsgebied zijn als bijlage onderdeel van dit IHP.

De schoolbesturen en de gemeente Rheden hebben afgesproken om eens in de 4 jaar te toetsen of de prognoses nog overeenkomen met de actualiteit. Wanneer blijkt dat de werkelijke aantallen gedurende een langere periode meer dan 5% afwijken van de prognoses zullen deze worden geactualiseerd. Het toekomstperspectief van schoolgebouwen bepalen we aan de hand van onderstaande criteria:

- **Leerlingprognose**
Ontwikkeling van de leerlingpopulatie vanaf 2020 t/m 2036
- **Ruimtebehoefte in bruto vloeroppervlak**
Berekening van de "werkelijke" bruto ruimtebehoefte op basis van geprognostiseerde leerlingaantallen
- **Leegstand**
Bepaling van de (fictieve) leegstand vanuit het verschil tussen de ruimtebehoefte en het huidige bruto vloeroppervlak
- **Ruimtebehoefte in aantal groepen (PO)**
Bepaling van het aantal groepen, uitgaande van 115 m² per groep
- **Ruimtegebruik door derden**
Totaal aan onderwijsruimte in gebruik door derden conform opgave schoolbesturen

5.2 Bouwkundige kwaliteit

We hebben getracht informatie op te halen omtrent recente renovaties of verbouwingen en de wijze waarop voorzieningenonderhoud evenals relevante keuringen worden uitgevoerd. Daarnaast hebben we gevraagd aan te geven hoe de uitstraling van de gebouwen wordt ervaren. De bouwkundige kwaliteit van de schoolgebouwen hebben we vergeleken aan de hand van onderstaande vier criteria:

- **Renovatie**
Welke verbouwingen zijn er de afgelopen jaren uitgevoerd en in hoeverre kan er worden gesproken van een renovatie?
- **Onderhoud**
Wordt onderhoud uitgevoerd aan de hand van een MJOP?
- **Veiligheid**
Zijn relevante keuringen m.b.t. veiligheid en gezondheid uitgevoerd?
- **Uitstraling**
Wordt de uitstraling van exterieur en interieur als passend ervaren?

Tijdens het verwerken en bespreken van de resultaten van de quickscan is gebleken dat er veel onduidelijkheid bestaat omtrent de status van recentelijk uitgevoerde aanpassingen aan schoolgebouwen. In sommige situaties wordt daardoor ten onrechte het label "renovatie" aan deze maatregelen toegekend. In het uitvoeringsprogramma zal hier voor alle gebouwen duidelijkheid moet komen omtrent de huidige technische staat als nulmeting voor eventuele vervolgstappen.

5.3 Gebruikskwaliteit

Binnen het thema gebruikskwaliteit willen we kunnen beoordelen of de verschillende schoolgebouwen in grote lijnen passen bij de wijze waarop er onderwijs wordt gegeven en of er hiervoor voldoende ruimte beschikbaar is. Ook willen we weten in welke mate een gebouw aanpasbaar is om toekomstige ontwikkelingen te kunnen faciliteren. Daarnaast is het belangrijk om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het binnenklimaat en de voorzieningen die men heeft om hierop invloed uit te oefenen. Mede door COVID is er de afgelopen maanden terechte landelijke aandacht voor het binnenklimaat van schoolgebouwen. De volgende onderdelen zijn gewogen om te komen tot een beoordeling van de gebruikskwaliteit per schoolgebouw:

- **Onderwijsvisie**
Past het gebouw bij de manier van onderwijs geven?

- **Functionaliteit**
Zijn er voldoende ruimten voor onderwijs?
- **Flexibiliteit**
In welke mate is een schoolgebouw (bouwkundig) aanpasbaar?
- **Samenwerking**
Is er voldoende ruimte voor samenwerking / multifunctionaliteit?
- **Toegankelijkheid**
Is een school voldoende toegankelijk voor minder validen?
- **Binnenklimaat**
Hoe worden de luchtkwaliteit, binnentemperatuur en akoestiek ervaren?
- **Omgeving**
Hoe is het gesteld met de bereikbaarheid en verkeersveiligheid?
- **Buitenruimte**
Hoe wordt de inrichting en uitstraling van het schoolplein ervaren?

5.4 Duurzaamheid

Een van de grootste ambities op het gebied van onderwijshuisvesting is de verduurzaming van de schoolgebouwen. Al geruime tijd vormen eisen vanuit het bouwbesluit en wensen van het PVE Frisse Scholen de maatstaven waaraan gebouwen moeten voldoen. Vanaf 1 januari 2021 zijn hier de BENG eisen aan toegevoegd waardoor ook wordt gekeken naar de energiebehoefte van een gebouw. Hierbij is niet alleen het verbruik belangrijk maar ook de mate van energiezuinigheid en het aandeel van energie uit hernieuwbare bronnen hierin. In de sectorale routekaart hebben we twee stippen op de horizon staan. Voor 2030 is dat een CO₂-reductie van 50% ten opzichte van 1990 en voor 2050 is dat een CO₂ reductie van 95% en gasloze schoolgebouwen. Omdat de meeste scholen nog aan het begin staan van de routekaart hebben we de duurzaamheid beoordeeld aan de hand van onderstaande criteria:

- **Energielabel**
Is deze vastgesteld en officieel vastgelegd?
- **Isolatie**
Wat is de isolatiewaarde van de bouwkundige schil?
- **Installaties**
In welke mate zijn de huidige installaties energiezuinig?
- **Energiegebruik**
Wordt er gebruik gemaakt van energie uit hernieuwbare bronnen?
- **Energiebesparing**
Welke maatregelen zijn er al genomen of gepland?

5.5 Exploitatiekosten

Met het thema exploitatiekosten is inzicht verkregen in de kosten van het onderhoud en energieverbruik van de schoolgebouwen. Met de informatie ontstaat er inzicht in de onderlinge verhoudingen van de gebouwen en kan beoordeeld worden of de kosten voor instandhouding opwegen tegen de kosten van vervangende nieuwbouw. Ook kan met deze informatie beoordeeld worden of investeringen in hogere ambitieniveaus van bestaande gebouwen zinvol en rendabel zijn. De volgende onderdelen zijn in beeld gebracht:

- **Elektriciteitsverbruik**
Vastgesteld op basis van jaarafrekeningen (in kWh en per m² BVO)
- **Gasverbruik**
Vastgesteld op basis van jaarafrekeningen (in m³ en per m² BVO)
- **Dagelijks Onderhoud**
Uitgave / reservering op jaarbasis (per m² BVO)
- **Groot Onderhoud**
Onderhoudskosten voor de korte en lange termijn (conform MJOP)

6. Huisvestingsagenda 2022-2036

In de huisvestingsagenda worden de aandachtspunten beschreven die mogelijk in de komende 16 jaar in de portefeuille onderwijshuisvesting aan bod komen. Deze aandachtspunten volgen uit de gezamenlijke visie op onderwijshuisvesting, de daarbij horende doelstellingen en de analyse van de bestaande onderwijshuisvesting.

6.1 Vervolgstappen

Vanuit het strategische beleidskader onderwijshuisvesting zullen in 2022 de volgende stappen worden gezet:

- **Opstellen uitvoeringsprogramma IHP**
Start na vaststelling beleidskader medio december 2021 ten behoeve van gemeentelijke besluitvorming.
 - Vaststelling huidige situatie van bestaande onderwijshuisvesting
 - Vaststelling te realiseren kwaliteitsniveau t.b.v. haalbaarheidsonderzoek
 - Vaststellen locatiespecifieke factoren (vanuit de wijk en/of kern)
 - Vaststellen samenwerking met aan onderwijs gerelateerde partners
 - Benoemen voorkeursscenario per schoolgebouw
 - Prioritering aanpak onderwijshuisvesting (planning 2022 - 2036)
 - Vaststellen financieel kader (jaarbudget)
- **Actualisatie Verordening Voorzieningen in de Onderwijshuisvesting**
Start begin 2022 na vaststellen beleidskader in gemeenteraad
- **Actualisatie Huur- en leegstandsbeleid**
Start begin 2022 na vaststellen beleidskader in gemeenteraad

Onderdeel van de implementatie van dit IHP is een vierjaarlijkse evaluatie van de wijze waarop de uitvoering verloopt, of er ontwikkelingen zijn gesignaleerd die hierop van invloed zijn en of het nodig is om (op basis hiervan) het IHP te actualiseren:

- Aanhaken op maatschappelijke ontwikkelingen
- Invulling geven aan toekomstige onderwijskundige ontwikkelingen
- Begroting actualiseren (uitgaven versus budgettering)
- Volgen actuele leerlingprognoses

6.2 Algemene aandachtspunten

Vanuit de visie op onderwijshuisvesting zijn er in dit IHP een aantal thema's die in het bijzonder aandacht krijgen, hierin komen zowel locatiespecifieke als gebouwgebonden factoren aan bod.

- De school als onderdeel van de wijk (bundelen van krachten)
- De spreiding en toegankelijkheid van onderwijs in de verschillende kernen
- Invloed van toekomstige onderwijskundige ontwikkelingen
- Kwaliteit van het binnenklimaat
- Duurzaamheidsambitie (maatregelen ten behoeve van de energietransitie)
- Verlagen exploitatiekosten (energieverbruik en onderhoudskosten)

6.2.1 Binnenklimaat

Veel oudere schoolgebouwen hebben onvoldoende voorzieningen om het binnenklimaat te kunnen regelen. In de zomer is het vaak te warm, in de winter te koud. Dit komt mede door onvoldoende isolatie in de bouwkundige schil. De ventilatie is veelal onvoldoende, meestal betreft het natuurlijke ventilatie via de gevel, niet altijd in combinatie met mechanische luchtafvoer. In sommige gebouwen zijn meerdere (verschillende) ventilatiesystemen aanwezig. Eventuele maatregelen ter verbetering van het binnenklimaat zullen in meeste gevallen van invloed zijn op het energieverbruik en daarmee nadrukkelijk gekoppeld aan de realisatie van duurzaamheidsambities.

6.2.2 Functionaliteit

Voor het geven van kwalitatief goed onderwijs is het voor een school primair van belang dat er voldoende ruimten zijn voor het geven van onderwijs én voor onderwijs ondersteunde functies. Daarnaast is het van belang dat een gebouw voldoende flexibel is om toekomstige wijzigingen vanuit het gebruik of vanuit onderwijskundige veranderingen te kunnen absorberen en faciliteren. Er zal in de toekomst ook nadrukkelijk worden gekeken naar de mogelijkheden om samenwerkingspartners in huis te halen om daarmee de kwaliteit van onderwijs nog verder te vergroten. Ook dit hangt mede af van de flexibiliteit van het gebouw. Het bijeen brengen van (maatschappelijke) functies zal de verbinding met de wijk alleen maar versterken. Vanuit de quickscan wordt er ook aandacht gevraagd voor de verkeersveiligheid rond scholen.

6.2.3 Duurzaamheid

Voor schoolgebouwen van voor 2003 geldt dat de isolatie van de bouwkundige schil onvoldoende is en dat installaties (voor zover aanwezig) onvoldoende energiezuinig zijn. Het meeste enkel glas is inmiddels wel vervangen door isolatieglas. De kwaliteit van de bouwkundige schil is zowel van invloed op het binnenklimaat (opwarming in de zomer, afkoeling in de winter) als de energiezuinigheid van een gebouw. Bij een flink aantal scholen zijn PV panelen geplaatst om gebruik te kunnen maken van zonne-energie. Alleen de nieuwere brede scholen en de MFA in Ellecom beschikken over energiezuinige ventilatie (WTW).

6.2.4 Exploitatiekosten

In de quickscan is vooral gekeken naar het energieverbruik en de daaruit voortvloeiende kosten. In 2050 wordt van schoolgebouwen verwacht dat ze geen gasaansluiting meer nodig hebben. Van schoolbesturen wordt verwacht dat zij snel terug te verdienen energiebesparingsmaatregelen uitvoeren van de EML (Erkende Maatregelenlijst). Naast het energieverbruik hebben we gekeken naar de onderhoudskosten voor de korte en de lange termijn. Vanuit de MJOP's kan per gebouw worden bepaald wat natuurlijke momenten zijn om bepaalde maatregelen uit te voeren.

6.3 Aandachtspunten per voedingsgebied

6.3.1 Velp Noord

De aandachtspunten in Velp Noord zijn:

- **Toekomstperspectief**

In Velp Noord is er zowel op de korte termijn als de lange termijn sprake van een ruimtetekort bij ODS Daalhuizen en PCB De Arnhorst. Het aantal leerlingen zal hier volgens de prognoses de komende jaren nauwelijks afnemen.

- **Bouwkundige kwaliteit**

Alle drie de scholen zijn in 2011 of 2012 voorzien van een uitbreiding. De bestaande gebouwen zijn hierbij niet volledig gerenoveerd.

- **Gebruikskwaliteit**

ODS Daalhuizen en PCB De Arnhorst hebben onvoldoende ruimte voor onderwijs. De drie schoolgebouwen zijn onvoldoende flexibel en het binnenklimaat wordt als onvoldoende bestempeld. De scholen vragen daarnaast aandacht voor de verkeersveiligheid.

- **Duurzaamheid**

De bouwkundige schil is bij alle gebouwen onvoldoende geïsoleerd en aanwezige installaties zijn onvoldoende energiezuinig. Bij ODS Daalhuizen, De Arnhorst en de Fredericusschool zijn PV panelen aanwezig.

- **Exploitatiekosten**

De instandhouding van de dependance van ODS Daalhuizen dient te worden meegenomen in het onderzoek naar de oplossing voor het ruimtegebrek van de school.

6.3.2 Velp Zuid

De aandachtspunten in Velp Zuid zijn:

- **Toekomstperspectief**

In Velp Zuid blijft volgens de prognose de gezamenlijke ruimtebehoefte de komende jaren redelijk stabiel. Voor alle drie de scholen geldt dat op de lange termijn het aantal leerlingen mogelijk zal toenemen, hierdoor kan ruimtegebrek ontstaan bij OBS De Kameleon en de Prins Bernardschool.

- **Bouwkundige kwaliteit**

Van de drie scholen in Velp Zuid is de Prins Bernardschool ouder dan 40 jaar en wat, voor zover bekend, nog nooit is gerenoveerd.

- **Gebruikskwaliteit**

Bij de Prins Bernardschool en de Roncallischool is het binnenklimaat onvoldoende. OBS De Kameleon beschikt wel over duurzamere installaties, hier zijn echter onvoldoende mogelijkheden om het binnenklimaat te regelen. De drie schoolgebouwen zijn onvoldoende flexibel. Bij OBS De Kameleon en de Roncallischool wordt de verkeerssituatie als onveilig ervaren.

- **Duurzaamheid**

Geen van de schoolgebouwen voldoet aan de huidige isolatie-eisen voor de bouwkundige schil (norm 2003 of daarvoor). De installaties (voor zover aanwezig) zijn onvoldoende energiezuinig. Bij alle drie de scholen zijn PV panelen aanwezig.

- **Exploitatiekosten**

Geen specifieke aandachtspunten.

6.3.3 Rheden

De aandachtspunten in Rheden zijn:

- **Toekomstperspectief**

In Rheden zal de komende jaren het aantal leerlingen redelijk stabiel blijven. De ruimtebehoefte zal hierdoor ook nauwelijks wijzigen. De leegstand in de Holtbanck wordt voornamelijk gebruikt voor kinderopvang. De twee scholen in Brede School De Kroeseboom

fungeren als communicerende vaten. Het huidige ruimtetekort zal volgens de prognoses binnen 4 jaar zijn verdwenen.

- **Bouwkundige kwaliteit**
De brede school is gebouwd in 2013. IKC De Holtbanck (1949) is in 2011 voorzien van een aanbouw en alleen intern gerenoveerd.
- **Gebruikskwaliteit**
In De Kroeseboom is het binnenklimaat onvoldoende te regelen, het gebouw is onvoldoende flexibel en er is onvoldoende ruimte voor onderwijs. De verkeerssituatie rond de brede school is onveilig.
- **Duurzaamheid**
Het dak van de brede school is constructief niet berekend op het plaatsen van PV panelen. De isolatie van de bouwkundige schil is hier conform bouwbesluit 2012. Bij de Holtbanck is de isolatie onvoldoende en zijn installaties onvoldoende energiezuinig.
- **Exploitatiekosten**
Geen specifieke aandachtspunten.

6.3.4 De Steeg

De aandachtspunten in De Steeg zijn:

- **Toekomstperspectief**
In dit voedingsgebied staat één basisschool. Volgens de prognose zal de komende jaren de ruimtebehoefte redelijk stabiel blijven. Het huidige ruimtetekort zal volgens de prognose binnen 4 jaar zijn verdwenen.
- **Bouwkundige kwaliteit**
Sinds 1998 is bij de school alleen het enkel glas vervangen voor HR++ glas. Het gebouw is een gemeentelijk monument.
- **Gebruikskwaliteit**
Het gebouw is onvoldoende flexibel. Sommige onderwijsruimten zijn te klein. Het binnenklimaat is onvoldoende. De verkeerssituatie wordt als onveilig ervaren.
- **Duurzaamheid**
Het schoolgebouw is onvoldoende geïsoleerd en installaties zijn onvoldoende energiezuinig. Er zijn nog geen energiebesparende maatregelen uitgevoerd.
- **Exploitatiekosten**
In het MJOP zijn hoge uitgaven voorzien in 2021.

6.3.5 Ellecom

De aandachtspunten in Ellecom zijn:

- **Toekomstperspectief**
In dit voedingsgebied staat één basisschool, dit betreft een dislocatie. De school kent een fictieve leegstand van ca. 100 m², dit zal de komende jaren oplopen. De leegstand wordt deels gecreëerd door de inzet van één van de lokalen als leerplein en de toegekende vaste voet. Het huidige aantal groepen blijft de komende jaren echter ongewijzigd.
- **Bouwkundige kwaliteit**
Geen specifieke aandachtspunten.
- **Gebruikskwaliteit**
Geen specifieke aandachtspunten.
- **Duurzaamheid**
Het gebouw heeft energielabel A. Ondanks de aanwezige PV panelen is er sprake van een bovengemiddeld elektriciteitsverbruik.
- **Exploitatiekosten**
Het MJOP is pas recentelijk op orde.

6.3.6 Dieren Noord

De aandachtspunten in Dieren Noord zijn:

- **Toekomstperspectief**

De onderwijshuisvesting in Dieren Noord kent een aanzienlijke leegstand. Voor een deel wordt dit ingevuld met verhuur en of ingebruikgeving aan derden. De prognoses geven aan dat het aantal leerlingen de komende jaren zal dalen, de leegstand zal hierdoor de komende jaren verder toenemen. Kindcentrum Leerrijk en de Expeditie hebben beide een leerlingaantal onder de opheffingsnorm van 95 leerlingen. SBO 't Sterrenbos is een school voor speciaal basisonderwijs, hierdoor heeft de school een wijkoverstijgende functie.

- **Bouwkundige kwaliteit**

In Dieren Noord staan veelal wat oudere schoolgebouwen. Leerrijk, Boomgaard Noordoost en De Expeditie zijn gebouwd tussen 1980 en 2000. De Wensvogel, ODS Prinses Margriet en 't Sterrenbos zijn van voor 1980. In de afgelopen jaren zijn de oudere gebouwen over het algemeen alleen intern verbouwd of voorzien van een aanbouw.

- **Gebruikskwaliteit**

In de oudere schoolgebouwen wordt over het algemeen het binnenklimaat als onvoldoende bestempeld. Meerdere schoolgebouwen zijn onvoldoende flexibel en niet volledig toegankelijk. Bij het merendeel van de scholen is de verkeerssituatie onveilig.

- **Duurzaamheid**

De meeste gebouwen zijn over het algemeen onvoldoende geïsoleerd en installaties zijn onvoldoende energiezuinig. Ook zijn er nog nauwelijks energiebesparende maatregelen uitgevoerd. De Akker en De Vlinder zijn gebouwd conform Bouwbesluit 2003.

- **Exploitatiekosten**

In de MJOP's zijn voor een aantal oudere scholen hoge uitgaven voorzien tussen 2020 en 2024.

6.3.7 Dieren Zuid

De aandachtspunten in Dieren Zuid zijn:

- **Toekomstperspectief**

Bij PCBS De Boomgaard Zuid is sprake van enige leegstand, deze ruimte wordt gebruikt voor kinderopvang. Het aantal groepen blijft ook op de lange termijn gelijk. Bij de Koningin Emmaschool is de leegstand substantiëler.

- **Bouwkundige kwaliteit**

De Koningin Emmaschool is in 2011 volledig gerenoveerd. De Boomgaard Zuid stamt uit 1891. Dit gebouw is in 2002 voorzien van een kleine aanbouw en intern verbouwd, het is niet (recent) gerenoveerd.

- **Gebruikskwaliteit**

Beide gebouwen zijn onvoldoende flexibel. Het binnenklimaat is onvoldoende (te regelen). De verkeerssituatie is bij beide scholen onveilig.

- **Duurzaamheid**

Bij beide gebouwen is de bouwkundige schil onvoldoende geïsoleerd en zijn aanwezige installaties onvoldoende energiezuinig (ondanks de renovatie van de Koningin Emmaschool met energielabel B).

- **Exploitatiekosten**

Geen specifieke aandachtspunten.

7. Bijlagen

Bijlage 1 - Gegevens scholen

Overzicht van de scholen in de gemeente Rheden met relevante basisgegevens

Bijlage 2 - Bevolkingsontwikkeling, leerlingprognoses en ruimtebehoefte

Vergelijking leerlingprognoses en daaruit volgende ruimtebehoefte per school en per voedingsgebied.

Bijlage 3 - Overzicht uitkomst analyse onderwijshuisvesting

Resultaten van de analyse op basis van de toekomstprognoses, opgesteld door Pronexus, en de uitkomst van een quickscan.